

Dişini satıp sermaye yapan kuşak gidiyor

Peynir kralı **Mecit Bahçivan**, oğlu **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**'la.

Cumhuriyet döneminin ilk kuşak sanayicileri peş peşe hayata veda ediyor. Bir süre önce **İbrahim Bodur**, son dönemde de **İsak Alaton** ile **Mecit Bahçivan** hayatını kaybetti. Allah rahmet eylesin. **İsak Alaton**'u fazla tanıyamadım. Aktif iş hayatının içinde olduğu dönemde daha çok vefat eden ortağı **Üzeyir Garih**'i tanıdım. **Mecit Bahçivan** ise her zaman güler yüzlü Anadolu insanı olarak hatırlayacağım. Gerek **İstanbul Ticaret Odası** gerekse **İstanbul Sanayi Odası** toplantılarında ben yüzünün asık olduğu bir anı dahi hatırlamıyorum. Heyecanlı, girişimci, konuşkan ama hep iyimser ve gülümser. Sonra aktif iş hayatından o da çekildi. Ve 2 yıl önce kendisini İTO ve ISO'da izleyen 1980 ve 1990'ların ekonomî muhabirlerini evine davet etti. Hatıralarını topladığı "**Rahva Krallığından Peynir Krallığına**" kitabını herkese imzaladı. Yaşı 85 idi ve hissettik ki bu bir vedaydı. Elimiz o zaman yazı yazmaya gitmedi ama Sayın Bahçivan'ı anılarını okuyarak daha yakından tanıma fırsatı bulduk.

■ Öğrendik ki **Mecit Bahçivan** daha önce vefat eden eşinin mezarını hastalığında da her gün ziyaret etmiş ve bir gül çiçeği bırakmış.

■ O gülec yüzü altında meşşer hayatın bütün zorluklarını gören, birkaç kez ölümden dönmüş, acı çeken ve çok çalışkan dayanıklı bir insan varmış. **Rahva Krallığı**, bin 850 metrekil Bitlis'in kişi ve tipisiyle ünlü ve her yıl

Abdurrahman YILDIRIM
ayildirim@htgazete.com.tr

15-20 kişinin öldüğü **Rahva Dağı**'nı yüzlerce kez aşmasından ve geçirdiği tehlikelerden yakıştırmış.

■ Okul yıllarında atıldığı ticari hayatında **Muş'tan Bitlis'e** ve **Muş'tan Diyarbakır'a** mekik dokuyup durmuş. Araba yolu yok. Ticaret yayan ve kervanlarla yapıyor. Yılın 6 ayı bu yolculuklarla geçirmiş. **Muş-Bitlis** arası 80 km, **Muş-Diyarbakır** arası 110 km. **Mecit Bahçivan** 11 saatlik yürüyüşle Bitlis'e, 15 saatlik yürüyüşle Diyarbakır'a varıyor.

■ Arada bir de **Rahva Dağı** var. Bir kış yaban domuzlarıyla karşılaşır. Elindeki nacakla telefon direklerine sertçe vurarak çıkardığı gürültü ve telefon tellerinden düşen buzların sayesinde birkaç dakika zaman kazanıyor. Ardından domuzlar yeniden atağa geçtiğinde silah sesleri geliyor. İlk çıkardığı ses yakındaki avcılarının dikkatini çekmiş ve sese gelmişler, aradıkları avı bulurken de **Bahçivan**'ın hayatını kurtarmışlar.

■ Çok sert bir kışta kendisine "Yola çıkma"

diyorlar. Duramıyor, çıkıyor. **Rahva Dağı**'nda kar fırtınası yakalanıyor. Karda yürürken tatlı bir uykuya dalma aşamasına geçiyor. Bunun donarak ölmeye atıldığı aklına geliyor ve son bir jileti çıkararak bileklerine atıyor. Tuzu basıyor yaraya ve o can acısıyla canlanıp kan revan içinde **Rahva** hanlarına varıyor. Gençliğindeki bu deneyimini 85 yaşında altırdı. "**Birkaç ölüm tehlikesi atlattık ama öldürmeyen Allah öldürmüyor işte**" demişti.

■ **Rahva** krallığı da bu yolculukları sırasında kendisinin resmini çeken askerlerin bunu ulusal basına vermesiyle ve orada takılan isimden geliyor.

■ **Peynir Krallığı** ise ilk süt ve peynir fabrikasını **Muş'ta** kurmasından ve ardından bunu **Tekirdağ'a** taşımamasından geliyor. Süt toplayarak başlamış işe. 1957'den beri peynir işinin içinde. İlk başta zorluk ise yöre halkının süt satmamasından kaynaklanıyordu. "**Süt Allah'ın nime, parayla satılır mı hiç?**" diyerek satışa yanaşmışlar ama zamanla da alışmışlar. O zaman elbette soğuk zincirle sütü toplama ve taşıma yok. Sağılan sütün zaman geçirilmeden alınması ve fabrikaya yetiştirilmesi gerekiyor. Bu nedenle **Mecit Bahçivan** "**Cenaze yerde kalır, süt yerde kalmaz. Süt dünyanın en ağır mesleği, ömrümü verdim**" demişti.

■ Peynircilik dışında başka işler de yapmış. Müteahhit olmuş, Kıbrıs'ta narenciye fabrikası kurmuş. Kırsal kesimde at veya eşekle dolaşarak mal alıp satma mesleği olan çerçicilik bile yapmış. **Doğu'nun** en yoksul ve en gelişmemiş döneminde, aynı zamanda en çok ihtiyacı olan dönemde de girişimcilikle başlamış ve oradan Türkiye'nin ticaret merkezine yerleşmiş. Peynircilikte ilkleri başarmış ve yol açmış biri. **Peynir kralı** unvanı da böyle gelmiş.

■ **Mecit Bahçivan** Erivan'da doğdu ama ailesi oradaki çatışmalardan ve baskıdan kaçarak önce İran'a ve 1930'ların sonunda Türkiye'ye geldi. Okuldayken öğretmen "**Senin ticarete büyük bir yatkınlığın var. Gidip Erzurum'da okumana gerek yok**" demiş. Bu tavsiyeyle **Mecit Bahçivan** ticarete başlarken altın dişlerini satarak sermaye yapmış. Kaybettiğimiz Cumhuriyet sonrası girişimci kuşağı böyle zorluk ve yoksulluk içinde geliyor. Handikapları da buydu, avantajları da bu oldu.

SONUÇ: "Her şey seninle başlar! İnsanın gücü içinden gelir."

Oprah Winfrey

OĞLAK KEBABININ EN İYİSİ GÖKÇEADA'DA

GÖKÇEADA'DA NEREDE NE YENİR?

Adı	Telefon	Adres	Ne yenir?
Merkez Lokantası	0286 887 4170	Merkez	Ada köfte, oğlak haşlama, kelle paça
Poseidon Restaurant	0553 410 3462	Yukarı Kaleköy	Balık ve meze çeşitleri, manzara
Barba Yorgo	0286 887 4247	Tepeköy	Oğlak tandır, sübya yahni
Barba Hristo Tatlıları	-	Zeytinli Köyü	Dondurma, sakızlı muhallebi
Yakamoz Restaurant	0286 887 2057	Yukarı Kaleköy	Balık ve meze çeşitleri, baklava
Cafe Tepe	0286 887 2160	Tepeköy	Oğlak tandır, ahtapot köfte, balık, meze
Yeşil Ev Cafe	0286 888 0090	Zeytinli Köyü	Ev yapımı erişte, mantı, limonata
Meydani	0286 887 4420	Merkez	Efibadem, bal, pasta ürünleri
Sıcak Kahve	-	Zeytinli Köyü	Sakızlı muhallebi, limonata
Marika Kahvalt	0288 887 4325	Merkez	Kokoreç, köfte, ahtapot, kuzu tandır, ciğer
Gliki Restaurant	0286 887 4428	Eski Bademli	Balık, köfte, tavuk şiş, kahvalt
Mustafa'nın Kayfesi	0286 887 2063	Yukarı Kaleköy	Çay, limonata, karadut şerbeti, kahvalt
Ciciya	0286 887 4428	Merkez	Ev reçelleri, dibek kahve, doğal ürünler

4 günlük kırmızı ete dayalı lezzet mekânları dizisini tamamladık. Diğer mekânlar başka bayrama.

■ Bu yaz gezip de yazamadığım **Gökçeada** vardı. Burada yemek işi **Bozcaada**'ya göre daha zayıf. Çünkü yaşayan yerli nüfus ve gelen turist sayısıyla orantılı bir sektör.

■ Rumların işlettiği meyhaneler daha çok **Aşağı Kaleköy**'de sahilde yer alıyor. **Doğrusu** aralarından bir seçim yapamadım. Ortanın üstü diyebileceğim onlarca yer var.

■ Tarihi bir yer olan **Yukarı Kaleköy**'de bir kafe ile iki lokanta var. Biri adanın en yüksek noktasında. Her tarafı görüyor. Ama biraz da fazla rüzgârlı gibi. Ağırıklı

balık çalışıyorlar.

■ Adada hâkim olan yemek ise oğlak kebabı. Özgürce gezen hayvanların etinden. En iyi yapan yerlerden biri **İstanbul'dan** adaya göç eden **Barba Yorgo**.

■ Bir de **Rumların** iyi yaptığı sakızlı muhallebi var. En iyi yapanı ise **Zeytinli Köyü**'nde 100 yaşına yaklaşan **Barba Hristo**.

■ Adaya özgü bir lezzet de **efibadem** kurabiyesi. Kurabiye olarak şimdiye kadar yediğimin en iyisi. Fiyatı da buna paralel yüksek.

■ Adadan alınacaklardan biri de ada balı. Şimdiki amatör ruhla gerçek organik bal üretiyorlar. Sonrasını bilemem.

Sanayinin borç yükü 450 milyar TL'yi aştı

Ekonomide yaşanan durgunluk şirketlerin borç yükünü katlanılamaz hale getirdi. İmalat sanayisinde çarklar ancak borçla dönerken, kârın yüzde 63'ü de faize gitti

Türkiye'de büyümenin öncü göstergesi olan sanayi sektörünün borç kamburu büyüyor. Sanayici ürettiği değerlin büyük bir kısmını 'faiz' olarak finans sektörü ile paylaşmak zorunda kalıyor.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası (MMO), sanayinin sorunları bülteninin yirmincisini "Sanayinin Ağırlaşan Borç Yükü" konusuna ayırdı. Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Hazine ve İstanbul Sanayi Odası (İSO) verileri kullanılarak yapılan araştırmada sanayi firmalarının özkaynaklarına göre aşırı ölçüde kredi-borç kullandıkları ve artan faiz ile döviz kuru nedeniyle kırılganlıklarının hızla arttığı belirtildi.

DÜNYADA 70, BİZDE 150

Borç/özkaynak oranı yüzde 70 olarak tüm dünyada "norm" kabul ediliyor. Türkiye'de ise sektör özkaynaklarının yüzde 150 üstünde borçlanarak çarklarını döndürmeye çalışıyor.

Mehtap Ö. ERTÜRK

Sektörel olarak bakıldığında, toplam borçlar/özkaynak oranı en yüksek olan sektörlerin yüzde 332.1 rafine edilmiş petrol ürünleri sektörü ve yüzde 298 ile bilgisayar-elektronik imalatı sanayisi ile bütün ürünleri imalatı sanayisi olduğu görülüyor. En düşük orana sahip sektörler ise yüzde 53 ile mobilya imalatı sanayisi ve yüzde 53.4 ile madencilik sektörü oluyor.

İLK 500'ÜN YÜKÜ AĞIR

Araştırmada, Türkiye'nin en büyük ilk 500 şirketinin 2015'te özkaynakları 203 milyar TL iken borçları 306 milyar TL olarak saptanıyor. Çoğu KOBİ olan ikinci 500 büyük sanayi şirketinin ise özkaynağı 35 milyar TL'ye yakın iken bu firmaların borç stokları 56 milyar TL'ye yakın.

Dolayısıyla ilk 1000 sanayi şirketinin özkaynakları 238 milyar TL'yi, borçları 361 milyar TL'yi buluyor. Bu da 1000 sanayi şirketinin borç/özkaynak oranının yüzde 150'nin üstüne çıkması demek

ve yüzde 70'lik normların çok üstünde. Bu bin firmanın dışında kalan küçük sanayi firmalarının borç yükünün, sanayinin borç stokunu dörtte bir artırmış olması varsayımıyla, imalat sanayisi toplam borç yükü 450 milyar TL olarak tahmin ediliyor.

KUR ZARARI BÜYÜK

Bu borç stokunun yüzde 30'u döviz kredisi. Bu da sanayi firmalarının yurtdışından 43 milyar dolarlık dövizle borçlandıkları anlamına geliyor.

Buna yurtdışından sağlanan tahminin 40 milyar dolarlık kaynak eklendiğinde, sektörün döviz yükümlülüğü 83 milyar doları buluyor. Bu yük, dolar kurundaki her artışın, sanayi için kur zararı olduğu anlamına geliyor. Sanayide oluşan faaliyet kârının büyük bir bölümü finansman giderine gidiyor. En büyük 500 sanayi firmasının 2015 yılında elde ettiği 44 milyar kârın 28 milyar lirasını, yani yüzde 63.4'ünü finansman gideri olarak kaybettiği gözleniyor.

İlk 1000 şirketin borç yükü

	Özkaynak (Milyar TL)	Borç (Milyar TL)	Borç/Özkaynak (%)
İlk 500	203	306	151
İkinci 500	34.8	53.3	153

'Paralel fon oluşturuldu'

MMO bülteninde, şirketlerin aldıkları borçları yatırımlardan çok günlük ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları tespiti yapıldı. İşsizliğin azaltılması için yatırım kredilerine ihtiyaç olduğu belirtilen bülte "Merkezi bütçeye, bir tür 'paralel' olarak oluşturulan ve 200 milyar TL'ye ulaşacağı söylenen Varlık Fonu'nun işletilmesinin genelde finans iklimini, özeldir sanayi sektörünü ne yönde etkileyeceği de merak konusudur.

Çoğu, İşsizlik Fonu kaynaklarını ve özelleştirme gelirlerini kullanarak oluşturulacak Varlık Fonu, sanayiden çok, sürdürülen 'mega proje' etiketli altyapı yatırımları için kullanılacak. Bu da sanayinin beklentileriyle fazla uyumlu değildir. Özkaynaklarının yüzde 150'sinin üstünde borçlanan sanayinin bu finansmanı da yatırımlara değil, daha çok mevcut çarkı döndürmeye doğru kullandığı bilinmektedir" denildi.

1 yılda 18 puan yükseldi

MMO'nun sanayinin sorunları bültenindeki verilere göre, 2004-2007 döneminde sanayi firmalarının borçları, özkaynaklarının sadece yüzde 85'i dolayına denk geliyordu. Ancak, 2008'de yüzde 117'ye kadar çıktı, 2009 krizinde belli tasarruflarla yüzde 96'ya kadar indirildi. Yabancı kaynak girişinin hızlandığı ve buna bağlı olarak yıllık ortalama yüzde 10 büyümeye yaşanan 2010 ve 2011 yıllarında borçlanma ya da kredi kullanımı da

hızlandı ve sanayi firmalarının özkaynakların yüzde 116'ya kadar çıktı. 2013 ve 2014'te ise pek azalamadı, karşılaşılan sorunları aşmak için yeni krediler kullanıldı ve büyük sanayinin borçları, özkaynaklarının yüzde 132'sini aştı. 2015'te ise kârlar azaldı ve borçlanma ihtiyacı arttı, toplam borç/özkaynak oranı da yüzde 151'e yaklaştı. Böylece borç/özkaynak oranı son bir yılda 18 puan artarak önemli bir bozulmaya işaret etti.